

10. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'yle bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması¹

Nilüfer SERİN²

Osman MERT³

APA: Serin, N. & Mert, O. (2022). Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'yle bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 140-161. DOI: 10.29000/rumelide.1104164.

Öz

Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin ders ve çalışma kitaplarına ait söz varlığı unsurlarının tespit edilmesi ve elde edilen söz varlığıyla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin sahip olduğu söz varlığının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu sayede kullanılan öğretim materyallerinin öğrencilerin söz varlığının zenginleşmesinde ve öğrencilerin kullanım boyutuna aktarmasında ne derece etkili olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalardan durum çalışması ile yapılandırılan araştırma, iç içe geçmiş tek durum türü ile desenlenmiştir. Araştırmanın verileri; öğrencilerin yazılı anlatımları, ders kitapları ve çalışma kitapları olmak üzere üç ayrı kaynaktan elde edilmiştir. Önce Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2 ve B1 seviyelerinde hazırlanan ders kitapları ve çalışma kitaplarındaki söz varlığı tespit edilmiştir. Daha sonra öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını tespit etmek amacıyla kitaptaki tüm temaları kapsayacak şekilde farklı yazılı anlatım konuları belirlenmiş; Saraybosna, Mostar ve Foynitsa'da bulunan Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe öğrenen 120 öğrenciye bu ölçme aracı uygulanmış ve farklı konularda yazılı anlatım çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığı unsurları analiz edilmiş ve kitaplardan elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda kitaplarda kullanılan sözcüklerle öğrencilerin kullandığı sözcüklerin büyük oranda benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, ders kitapları, söz varlığı

The comparison of Yedi İklim Turkish Instruction Set and the vocabulary of learners using these book

Abstract

In this study, it is aimed to determine the vocabulary elements belonging to the course and workbooks of Yedi İklim Turkish Instruction Set used in teaching Turkish to foreigners, and by the comparison of the acquired vocabulary and the vocabulary of the learners who are learning Turkish as a foreign language. In this way, it has been tried to reveal how effective the teaching materials are in enriching

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Osman Mert danışmanlığında Nilüfer Serin tarafından hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları ile Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırılması" (2017) isimli doktora tezinin verileri kullanılarak üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Trabzon, Türkiye), niluferserin@trabzon.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3747-0981 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: .15.02.2022-kabul tarihi: 20.03.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1104164]

³ Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Erzurum, Türkiye), osmmert@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6159-1906

the vocabulary of the students and transferring them to the usage dimension. Structured with a case study by qualitative research, the study was designed with an embedded single-case type. The data were gathered from three sources: learners' essays, coursebooks, and workbooks. Firstly, the vocabulary in A1,A2 and B1 level books of Yedi İklim Turkish Instruction Set prepared by the Yunus Emre Institute was determined. Later on, in order to determine the vocabulary used by the students in their written expressions, this instrument was applied to the 120students learning Turkish at Yunus Emre Institute in Sarajevo, Mostar and Foyunitsa, and written narrative studies were made in different subjects. The vocabulary elements used by the students in written expressions are analyzed in the same way and compared to the data obtained from the books. As a result of, it is understood that the words used in the books and used by the students are very similar.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, textbooks, vocabulary

Giriş

Söz varlığını tanımlayabilmek için önce sözcüğü tanımlamak gerekmektedir. Sözcük, bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlardan biçimce değişen ya da hiç değişmeyen eklemli ses ya da ses öbeğini oluşturur (Vardar, 2002, s. 181). Martinet (1998, s. 135)'e göre sözcük "birbirinden ayrılmayan anlambirimlerin oluşturduğu özerk bir dizim"dir. Söz varlığı ise "bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler" şeklinde tanımlanabilir (TDK, 2011, s. 2158). Dil öğretimi ve dille ilgili yapılan çalışmalarda söz varlığı, sözcük varlığı, kelime hazinesi, kelime varlığı gibi kavramlar birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır. Bunlar kimi zaman aynı anlamı karşılasalar da aralarında ayrımlar vardır. Korkmaz (2007, s. 144) söz varlığı yerine kelime hazinesi kavramını tercih etmekte ve "bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı" diye tanımlamaktadır. Karadağ (2019, s. 5-6), söz varlığı teriminin kelime hazinesini kapsayan daha geniş bir kavram olduğunu ifade etmekte ve söz varlığını "Söz kavramının genişliği içinde dilde kelime ve kelime üstü birimler olan ikileme, deyim, atasözü vb. anlamlı dil birimlerinin oluşturduğu birikimin bütünüdür." şeklinde tanımlamaktadır. "Bir dilin söz varlığı söz konusu olduğunda yalnızca o dilin sözcüklerinin değil, deyimlerin, kalıplaşmış ifadelerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bir bütünün anlaşılması gerekmektedir" (Aksan, 2015, s. 15).

Dil öğretiminde özellikle de yabancı dil öğretiminde öncelikle önem verilmesi gereken konulardan biri öğrencilerin söz varlığını geliştirmektir. Çünkü bir dili öğrenmek demek o dilde konuşabilmek, yazabilmek, dinlediğini ve okuduğunu anlayabilmekten geçer. Bunun için de ilk kazanılması gereken beceri, kavramları karşılayan sözcüklerin anlamını bilmek ve onları kullanabilmektir. "Yabancı dil öğrenen bireylerin hedef dili kaynak dil gibi etkin bir şekilde kullanabilmesi için çok sayıda sözcük bilmesi gerekmektedir" (Milton, 2009). Yani "yabancı dil açısından sözcük öğretimi-öğrenimi bir yandan okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerinin gelişimiyle, diğer yandan sesletim, doğru yazma, dil bilgisi kurallarının bilinmesi ve kullanılabilmesiyle alakalıdır. Sözcük dağarcığını geliştirebilmek, metin incelemesi, okuma yazma çalışmaları ya da dil bilgisi öğretimi sırasında gerçek-mecaz anlamlı kelimeler, eş-karşıtlı anlamlı kelimeler, deyimler, terimler, sestüş kelimeler gibi birçok farklı şeyin öğretimini gerektirmektedir. Bu yüzden de sözcük öğretimi üzerinde önemle durulması gereken çok yönlü ve kapsamlı bir alandır" (Apaydın, 2007, III).

Burada sözcük öğretiminden kastedilen, yalnızca sözcüğün anlamını öğretmek demek değildir. Sözcük öğretimi, “o sözcükle ilgili sesletim bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimine ait bilgi ve kullanım bilgisini de vermeyi amaçlamaktadır” (Altıkulaçoğlu, 2010). Ayrıca sözcüğün mecaz, yan, eş ve zıt anlamlarını da öğretmek gerekir. Bir sözcüğü tam olarak bilmek, onu bütün anlamlarıyla tanımaktan geçer (Büyükkız ve Hasırcı, 2013). Nation (1990, s. 31)’a göre de bir sözcüğü bilmek demek o sözcüğün anlamını, yazılı biçimini, söylenişini, dil bilgisel özelliklerini, eş dizimini, yan anlamlarını, çağrışımlarını, kullanım sıklığını bilmek ve onu amacına uygun olarak belirli bir sosyal ortamda kullanabilmek demektir.

Bireylerin söz varlıkları alıcı ve üretici olmak üzere iki yönüyle ele alınabilir. “Alıcı söz varlığı, alıcı dil becerileri olarak adlandırılan dinleme ve okuma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan anlam birimlerini içermektedir. Üretici söz varlığı ise üretici dil becerileri olan konuşma ve yazma becerilerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan anlam birimlerini içerir. Kişinin bildiği bütün sözcükler alıcı söz varlığını oluşturduğu için doğal olarak alıcı söz varlığı, üretici söz varlığını da kapsamaktadır” (Karadağ, 2019, s. 9). Mondira ve Wiersma (2004), üretici dile ilişkin sözcük öğrenmenin alıcı dile yönelik sözcük öğrenmeden daha zor olduğunu belirtmişlerdir. Sözcük öğretimi yapılırken de genellikle alıcı bilgiden üretici bilgiye doğru geçiş sağlandığı gözlenmiştir (Dong, Shi ve Huang, 2010).

Hangi seviyede ne kadar sözcük öğretilmesi, hangi sözcüklerin öğretilmesi, her derste kaç yeni sözcük öğretilmesi gerektiğinin önceden belirlenmesi sözcük öğretimi açısından oldukça önemlidir (Açık, 2013). Bu durumda “Bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığı unsurlarından öncelikli olarak öğretilmesi gerekenlerin tespiti ve sıralanmasını nasıl yapacağız?” sorusu akla gelmektedir. Bu sebeple temel söz varlığının belirlenmesi, yabancılara Türkçe öğretiminde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Türkiye’de ve dünyada yapılan söz varlığı çalışmaları, yabancılara Türkçe öğretimi için de oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Temel söz varlığı unsurlarının tespiti, özellikle ders öğretim materyallerinin hazırlanması aşamasında fayda sağlayacaktır.

Sözcük ve sözcük gruplarının, kalıcı kavram işaretlerinin, deyimlerin, atasözlerinin, ikilemelerin, kalıp sözlerin... kısacası söz varlığı unsurlarının dildeki kullanım sıklığına paralel olarak dil öğretiminde de yerini bulması söz konusudur. Dilde sık kullanılan bu unsurların iletişimsel değerinin yüksek olduğu, bu bakımdan kullanım sıklığı yüksek olan söz varlığı unsurlarına hem ana dili öğretiminde hem de yabancı dil öğretiminde öncelik verilmesi gerektiği açıktır. Vandewalle (1999), Güzel ve Barın (2013) sıklık listelerinden yararlanarak sözcük öğretimine dilde en çok kullanılan sözcüklerden başlanması gerektiğini ifade ederken Okur (2013) da sözcük öğretiminde sözcüklerin kullanım sıklıklarının önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. Bu durumda öğretim materyalleri hazırlanırken kelimeler kullanım sıklıklarına göre seçilmelidir (Göçen, 2016). Kullanım sıklığının yanı sıra yaygın kullanılan sözcüklere de öncelik verilmesi gerekmektedir. Bağcı ve Başar (2013) da kullanımı yaygın olan sözcüklere öncelik verilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Bir sözcüğün yaygın olarak kullanılması, toplumun büyük çoğunluğunun yani birçok farklı insanın o sözcüğü ortak olarak kullandığı anlamına gelmektedir.

Dil öğrenme sebebine bağlı olarak yabancı dil öğrencilerine öğretilmesi gereken sözcüklerin seçiminde farklılıklar olabilir. Uzdu-Yıldız’a (2013) göre amacı iletişimsel etkinliklerden farklı olarak belirli bir alandaki eserleri okuyup anlayabilme ya da yalnızca gazeteleri takip edebilme olan öğrencilere daha çok o alana ait terimler ya da yazılı dile ait sözcükler öğretilir. Bu tarz ilgi ve ihtiyaca yönelik sözcük öğretimi çalışmaları daha çok orta ve ileri seviyelerde yapılmakla birlikte temel seviyede genellikle öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyacakları, iletişim ihtiyaçlarını karşılayacakları hedef dilin sık ve yaygın olarak kullanılan temel sözcüklerinin öğretilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminde başarıya ulaşmak için dilin kullanım boyutunda sıklıkla yer alan söz varlığı unsurlarının saptanması gerekmektedir. Bu çerçevede yabancılara Türkçe öğretimi ve söz varlığı çalışmaları incelenmiş ancak alanyazında konuya yeterince yer verilmediği görülmüştür. Ana dili Türkçe olan öğrencilerin sahip olduğu söz varlığı üzerine birçok çalışma (İpekçi, 2005, Karadağ, 2005; Kurudayıoğlu, 2005; Temur, 2006; Pilav, 2008; İpek Eğilmez, 2010; Bulut, 2013; Demirci, 2015; Uluçay, 2016, Aykaç, 2017...) olmasına rağmen yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sahip olduğu söz varlığı üzerinde yapılan yeterince çalışma mevcut değildir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan çalışmaların çoğunda kitaplardaki söz varlığı unsurlarının tespit edildiği, kitapların birbiriyle veya sıklık sözlükleriyle karşılaştırıldığı görülmektedir (Arslan, 2014; Çelik, 2014; Bozkurt, 2015; Çınar ve İnce, 2015; Şimşek, 2015; Göçen, 2016; Özdemirel, 2017; Mustafaoğlu, 2018, Hayran, 2019, Şengen, 2020). Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sahip olduğu söz varlığı unsurlarını tespit etmek ve okutulan ders kitaplarında öğretilmek istenen söz varlığını saptayarak kullanım aşamasına ne derece aktarabildiklerini belirlemek gerekmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın temel amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki söz varlığı unsurları ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin sahip olduğu söz varlığı unsurlarının karşılaştırılmasıdır. Böylece kullanılan öğretim materyallerinin öğrencilerin söz varlığının zenginleşmesinde ve öğrendiklerini kullanım boyutuna aktarmasında nasıl bir etkiye sahip olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Yedi İklim Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarındaki söz varlığı unsurları nelerdir?
2. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin sahip olduğu söz varlığı unsurları nelerdir?
3. Yedi İklim Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarındaki söz varlığının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarına aktarımı ne düzeydedir?

Yöntem

Araştırmanın yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu yöntem, “ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur. Ortaya çıkan ürünle olayın niçin o şekilde olduğunun ve gelecek araştırmalar için daha detaylı olarak nelere odaklanmanın gerektiği anlaşılmış olur” (Davey, 1991). Durum çalışmasında araştırmacılar tek bir konu ya da soruna odaklanır ve bu konuyu örnekleme için tek bir durum seçebilir (Creswell, 2016, s. 99). Bu araştırma, iç içe geçmiş tekli durum çalışması deseniyle yapılandırılmıştır. “Bir durum çalışmasının ilgili durumu bütüncül ve tek bir ünite olarak ele alınmasına veya durumun içinde olabilecek birden fazla alt birime yönelmesine ilişkindir” (Yıldırım, Şimşek, 2011, s. 291)

Çalışma grubu ve veri kaynakları

Araştırmanın veri kaynağını Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti* (2015)'nde yer alan A1, A2 ve B1 seviyelerindeki ders ve çalışma kitapları oluşturmaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, hem yurt dışında hem de yurt içinde en fazla kullanılan setlerden biri olduğu için tercih edilmiştir.

Araştırma grubunu ise Bosna Hersek'teki Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 120 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti alındığı için çalışma grubu olarak da bu kitaplarla Türkçe öğrenen öğrencilere ulaşmak amaçlanmıştır. Ayrıca hedef dilin konuşulduğu yerde yabancı dil öğrenen bireylerin söz varlığını etkileyen birçok dış unsur olduğu göz önünde bulundurularak bunları olabildiğince aza indirmek amacıyla Türkiye dışında Türkçe öğrenen öğrencilere ulaşmaya çalışılmıştır.

Çalışmada tüm evrene ulaşmanın güçlüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilerek seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme tiplerinden *tipik durum örnekleme* kullanılmıştır. 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı'nda Bosna Hersek'in Saraybosna, Mostar ve Foyntsa şehirlerinde bulunan Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde A1.2, A2.2 ve B1.2 seviyesinde Türkçe öğrenen 120 öğrenci araştırmanın örnekleme dâhil edilmiştir. Okutmanlarla iş birliği yapıp ön bilgi alındıktan sonra tipik durumu oluşturacak şekilde her bir kurdan 40 öğrenci seçilmiştir. Bu öğrencilere ait bilgilere aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 1: Çalışma grubundaki öğrencilerin özellikleri

Değişken	Grup	Frekans				Yüzde			
		A1	A2	B1	Toplam	A1	A2	B1	Toplam
Cinsiyet	Kız	29	30	22	81	72.5	75	55	67.5
	Erkek	11	10	18	39	27.5	25	45	32.5
Yaş Aralığı	13-20	6	9	11	26	15	22.5	27.5	21.66
	20-25	18	17	13	48	45	42.5	32.5	40
	25-30	5	7	7	19	12.5	17.5	17.5	15.83
	30-35	2	4	5	11	5	10	12.5	9.16
	35-40	5	1	0	6	12.5	2.5	0	5
	40 ve üstü	4	2	4	10	10	5	10	8.33
Milliyet	Boşnak	39	38	40	117	97.5	95	100	97.5
	Sırp	1	2	0	3	2.5	5	0	2.5
Eğitim Durumu	İlkokul	1	0	6	7	2.5	0	15	5.83
	Ortaokul	0	2	0	2	0	5	0	1.66
	Lise	8	19	4	31	20	47.5	10	25.83
	Lisans	25	14	25	64	62.5	35	62.5	53.33
	Yüksek lisans	5	5	3	13	12.5	12.5	7.5	10.83
	Doktora	1	0	2	3	2.5	0	5	2.5

Veri toplama süreci

Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011, s. 187-188)'e göre “doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem ve görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir. Yani nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilir”.

Araştırmanın verileri Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki kitaplar ve öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtları olmak üzere iki ayrı dokümandan elde edilmiştir. Verilerin toplanması aşamasında söz varlığını belirlemek amacıyla ilk önce Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2 ve B1 seviyesindeki ders kitapları ve çalışma kitaplarındaki okuma parçaları ve alıştırmaların tamamı bilgisayar ortamına aktarılmış, inceleme için hazır hâle getirilmiştir. Daha sonra öğrencilere yazılı anlatım yaptırmak için her seviyeye özel çalışma kâğıtları oluşturulmuştur. Bunun için öğretmen kitapları ve ders kitaplarının ünite başlarında verilen temalar incelenmiş, bu temalara uygun yazılı anlatım konuları tespit edilmiş ayrıca temalar, öğrencilere kazandırılması hedeflenen sözcükler çerçevesinde de incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda kitaplardaki tüm temaları kapsayabilecek şekilde her seviye için yazılı anlatım konuları belirlenmiş ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda temel seviyede yazılı anlatım yapmanın daha güç olduğu düşünülerek belirlenen konularda birleştirmeye gidilmiş ve soru sayısı azaltılmıştır. Böylece temel seviyedeki öğrencilerin yine önceden belirlenen konularda yazı yazmalarına rağmen psikolojik olarak rahat etmeleri sağlanmıştır. Sonrasında bu konuların yer aldığı çalışma kâğıtlarına son hâli verilmiştir.

Öğrencilere yazı yazdırılan konular aşağıda yer almaktadır:

A1

1. Kendinizi, ailenizi ve yaşadığınız evi anlatınız.
2. Bir günde neler yapıyorsunuz? Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz? Hobileriniz neler? Anlatınız.
3. Bir tatilinizi / yolculuğunuzu anlatınız.
4. Bir mesleği tanıttınız.

A2

1. Bir arkadaşınıza yaşadığınız şehri / ülkeyi anlatan bir mektup yazınız.
2. Geçen hafta sonu neler yaptınız? Anlatınız.
3. Hayatınızda sizin için önemli olan bir kişiyi tanıttınız.
4. En son ne zaman hasta oldunuz? Ne yaptınız? Anlatınız.
5. Televizyonda izlediğiniz bir haberi anlatınız.

B1

1. Sosyal medya faydalı mı, zararlı mı? Tartışınız.
2. Ülkenizdeki ünlü bir kişiyi tanıttınız.
3. Sizi çok etkileyen bir filmi anlatınız.
4. Ülkenizdeki bir festivali / bayramı anlatınız.
5. Engelli insanlar günlük hayatta ne gibi zorluklarla karşılaşılıyor? Sebepleriyle anlatınız.

6. Türkçe kursuna başlamak isteyen bir arkadaşınıza Yunus Emre Enstitüsünü tanıtınız. Türkçe öğrenmek için neler yapması gerektiği hakkında tavsiyede bulununuz.

2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı'nda Saraybosna, Mostar ve Foynitsa Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde Türkçe öğrenen A1.2, A2.2 ve B1.2 seviyelerindeki öğrencilere derse giren okutmanların yardımı ve araştırmacının katılımı ile uygulama yapılmıştır. Öğrencilere yazılı anlatım için 2 ders saati verilmiştir. Bu uygulamalar sonucunda A1, A2 ve B1 seviyelerinden toplam 120 öğrenciye yazılı anlatım çalışması yaptırılarak 600 adet yazılı anlatım kâğıdı elde edilmiştir. Öğrencilerin uygulama sürecinde sözlük, internet, ders kitapları gibi araç gereçler kullanmalarına izin verilmemiştir.

Verilerin analizi

Bu araştırmada veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. "İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği, sistematik, yinelenen bir tekniktir" (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011, s. 269). Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan içerik analizinde bir metin içerisindeki kelimelerin varlığı, anlamı, birbiriyle ilişkisi belirlenerek analizlerde bulunulur.

Ders kitaplarından, çalışma kitaplarından ve yazılı anlatımlardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bunun için önce elde edilen veriler "Simple Concordance Program 4.07" yazılımı ile sıklıklarına göre dizilmiş ve metin havuzunun ham listesi çıkarılmış ve her birinin kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Veriler programda tanımlanırken sözcükler çekim eklerinden arındırılmış ve sözlükte madde başı olacak şekilde incelemeye tabii tutulmuşlardır. Kök, gövde ve birden fazla sözlüğün birleşmesiyle oluşan birleşik sözcükler, deyimler, atasözleri, ikilemeler araştırmaya dâhil edilmiştir. Oluşturulan listeler geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına 2 alan uzmanı tarafından incelenmiş ve son şekli verilmiştir. Bu listelerden elde edilen söz varlığı verilerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca ders ve çalışma kitaplarındaki söz varlığının öğrencilerin söz varlığına aktarımını tespit edebilmek amacıyla sözcük listeleri arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmada söz varlığı öğelerinin sıklık analizleri yapılmış, toplam ve farklı sözcüklerin frekansları, tekrarlanma oranları verilmiştir.

Bulgular

1.Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki söz varlığı unsurları ile ilgili bulgular

Ders kitaplarında sözcük öğretiminin sadece metinler aracılığıyla yapılmadığı, öğrencilerin birçok sözcüğü alıştırmalardan da öğrenebileceği düşünülerek kitaplar, yönergeleri hariç bir bütün olarak ele alınmış, tamamının söz varlığı çıkarılmıştır. A1, A2, B1 Ders ve Çalışma Kitabı'nın söz varlığı unsurlarına ilişkin genel bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Ders ve çalışma kitaplarında kullanılan söz varlığına ilişkin genel bulgular

	Toplam Sözcük	Farklı Sözcük	Sözcük Tekrarlanma Oranı	Toplam Sözcük Ortalaması	Farklı Sözcük Ortalaması	Sözcük Katsayısı
A1 Ders Kitabı	12.265	2.318	5,29	1.533,125	289,75	0,18
A1 Çalışma Kitabı	6.194	1.688	3,66	774,25	211	0,27
A2 Ders Kitabı	15.664	3.281	4,77	1.958	410,125	0,2
A2 Çalışma Kitabı	8.147	2.222	3,66	1.018	277,75	0,27
B1 Ders Kitabı	18.378	3.925	4,68	2.297	490,62	0,21
B1 Çalışma Kitabı	10.147	2.856	3,55	1.268	357	0,28

Tablo 2'de görüldüğü gibi seviye arttıkça hem ders kitaplarında hem de çalışma kitaplarında toplam sözcük ve farklı sözcük sayılarında artış olmuştur. A1 Ders Kitabı'nda 12.265 toplam, 2.318 farklı; A2 Ders Kitabı'nda 15.664 toplam, 3.281 farklı; B1 Ders Kitabı'nda ise 18.378 toplam, 3.925 farklı sözcük kullanılmıştır. Toplam kelime sayısının farklı kelime sayısına bölünmesi ile elde edilen sözcük tekrarlanma oranı ise A1'de 5,29, A2'de 4,77, B1'de ise 4,68'dir; yani bir sözcük ortalama olarak 4-5 kez tekrar etmiştir. Ünite başına düşen sözcük sayısı incelendiğinde bir ünitenin ortalama 1.500 ila 2.300 sözcükle yazıldığı ve her bir üniteye A1'de ortalama 289, A2'de 410, B1'de ise 490 farklı sözcük kullanıldığı görülmektedir. Farklı kelime oranının toplam kelime oranına bölünmesi ile elde edilen kelime katsayısı ise 0,18 ile 0,21 arasında değişmektedir. Bu kitaplardaki söz varlığının seviyelerle paralelliğinin bir işareti. Çalışma kitaplarındaki benzer durum da tabloda gözükmektedir.

Bir dilde en sık kullanılan kelimelerin belirlenmesinin önemi, söz varlığı çalışmaları açısından oldukça büyüktür. Aksan (2009) her dilde kullanım sıklığı en yüksek ilk 1000 kelimenin genel kullanımın yaklaşık % 80'ini oluşturduğunu ifade etmektedir. A1 Ders Kitabı'nda yer alan ilk 100 sözcüğün toplam sıklığı 5.284'tür ve bu ilk 100 sözcük ders kitabında kullanılmış olan toplam sözcük sayısının %43,08'ini, farklı sözcük sayısının ise %4,31'ini oluşturmaktadır. Bu rakamlardan da anlaşılacağı gibi, ilk 100 sözcük Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde kullanılmış olan toplam sözcük sayısının neredeyse yarısını teşkil etmektedir. Benzer sonuçlar ana dili eğitimi için hazırlanmış ders kitaplarında da ortaya çıkmıştır (İpek-Eğilmez, 2010; Uluçay, 2011). A1 Ders Kitabı'nda kullanılan ilk 1000 sözcük ise toplam sözcük sayısının %87,11'ini, farklı sözcük sayısının %43,14'ünü oluşturmaktadır. Bu durum, ders kitabının neredeyse tamamına yakınının ilk 1000 sözcükle yazıldığını, bunun yanı sıra farklı sözcüklerin sadece yarısının kullanılmış olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlardan yola çıkıldığında Türkçe öğrenen yabancı bir öğrencinin en sık kullanılan bu 1000 sözcüğü öğrendiğinde kitabın çoğunluğunu anlayacağı varsayılabilir. A2 ve B1 ders kitaplarında, çalışma kitaplarındaki sonuçlar da benzerdir. A2 Ders Kitabı'nda yer alan ilk 100 sözcüğün toplam sıklığı 6.005'tir ve bu ilk 100 sözcük ders kitabında kullanılmış olan toplam sözcük sayısının %38,33'ünü, farklı sözcük sayısının ise %3,04'ünü oluşturmaktadır. İlk 1000 sözcük, toplam sözcük sayısının %80,35'ini, farklı sözcük sayısının %30,47'sini oluşturmaktadır. B1 Ders Kitabı'nda yer alan ilk 100 sözcüğün toplam sıklığı 6.742'dir ve bu ilk 100 sözcük ders kitabında kullanılmış olan toplam sözcük sayısının %36,68'ini, farklı sözcük

sayısının ise %2,54'ünü oluşturmaktadır. Ders Kitabı'nda kullanılan ilk 1000 sözcük, toplam sözcük sayısının %77,75'ini, farklı sözcük sayısının %25,47'sini oluşturmaktadır.

A1, A2 ve B1 seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarında en sık kullanılan 20 sözcüğe dair istatistik bilgileri ise şöyledir:

Tablo 3: A1, A2 ve B1 Ders ve Çalışma Kitabı'nda en sık kullanılan 20 sözcüğün istatistiği

Sıra Numarası	A1 Ders Kitabı		A1 Çalışma Kitabı		A2 Ders Kitabı		A2 Çalışma Kitabı		B1 Ders Kitabı		B1 Çalışma Kitabı	
	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı
1.	ben (zamir)	222	var	142	ve	310	ve	194	bir	454	bir	242
2.	var	203	ve	113	bir	270	bir	146	ve	359	ve	177
3.	bir	195	ben (zamir)	106	bu	174	çok	115	ol-	243	ol-	135
4.	ve	185	çok	102	çok	170	için	115	bu	205	çok	133
5.	ne	180	bir	89	git-	169	git-	92	çok	187	da/de	117
6.	çok	139	mı/mi/mu/mü	74	ben	168	ben	90	da/de	184	bu	110
7.	mı/mi/mu/mü	132	ne	71	mı/mi/mu/mü	157	bu	89	ne	148	için	108
8.	bu	131	git-	68	da/de	149	mı/mi/mu/mü	86	için	138	o	94
9.	on	114	bu	63	için	144	sonra	64	mı/mi/mu/mü	130	ben	68
10.	da/de	111	saat	43	ne	133	var	61	git-	112	var	67
11.	git-	99	o	42	sonra	128	iste-	54	yap-	111	insan	66
12.	saat	88	öğrenci	42	al-	127	gel-	53	ben	110	daha	63
13.	sonra	88	da/de	41	ol-	121	da/de	52	iste-	103	ne	62
14.	ev	79	iste-	41	var	108	yap-	50	o	99	mı/mi/mu/mü	62
15.	siz	75	sonra	40	o	106	al-	49	var	99	anne	60
16.	yap-	75	ad	38	yap-	104	ol-	49	ev	97	biz	59
17.	Murat	71	gün	36	iste-	99	ama	48	insan	91	de-	51

18.	nerede	71	ol-	36	gel-	95	ev	47	gel-	89	yap-	48
19.	ad	70	gel-	35	sen	79	anne	46	sonra	89	en (üstün lük)	47
20.	merhab a	67	için	35	ev	74	o	46	de-	88	ev	46

Tablodan da anlaşılacağı üzere kitaplarda en sık kullanılan sözcükler günlük hayatta da sıklıkla kullanılan sözcüklerdir. Aynı sözcüklerin farklı seviyelerde tekrarlandığı görülmektedir. Şahıs isimlerinin diyalog türü metinlerde sık kullanılmasından ötürü, metinde tercih edilen özel isimlerin de genel sıklığı yüksektir. Anlamli öğeler dışında “mı/mi/mu/mü, da/de” gibi görev öğeleri de Türkçe Sözlük'te madde başı olduğu için listeye dâhil edilmiştir.

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kullandığı söz varlığı unsurları ile ilgili bulgular

Öğrencilerin kullandığı söz varlığı unsurlarına ilişkin genel bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: Öğrencilerin kullandığı söz varlığına ilişkin genel bulgular

	Toplam Sözcük	Farklı Sözcük	Sözcük Tekrarlanma Oranı	Toplam Sözcük Ortalaması	Farklı Sözcük Ortalaması	Sözcük Katsayısı
A1 Öğrenci	7.410	1.331	5,56	185,25	33,27	0,17
A2 Öğrenci	10.066	1.693	5,94	251,65	42,325	0,16
B1 Öğrenci	10.722	2.218	4,83	268,05	55,45	0,2

Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcüklerin toplam sayısı A1'de 7.410, A2'de 10.066, B1'de 10.722'dir. Farklı sözcük sayısı ise A1'de 1.331, A2'de 1.693, B1'de 2.218'dir. Sözcük tekrarlanma oranı ise 5 civarındadır. Yazılı anlatım başına düşen sözcük sayısı incelendiğinde bir yazılı anlatım çalışmasında öğrencilerin ortalama A1 seviyesinde 185 sözcükle yazarken bunun B1'de 268'e çıktığı görülmektedir.

A1 seviyesindeki yabancı öğrencilerin kullandıkları ilk 100 sözcüğün toplam sıklığı 4.482'dir ve bu ilk 100 sözcük yazılı anlatımlarda toplam sözcük sayısının %60,48'ini, farklı sözcük sayısının ise %7,51'ini oluşturmaktadır. Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere ilk 100 sözcük yazılı anlatımlarda yer alan toplam sözcük sayısının yarısından fazlasını oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandıkları ilk 100 sözcüğün toplam sıklığı ise 5.778'dir ve bu ilk 100 sözcük yazılı anlatımlarda toplam sözcük sayısının %57,4'ünü, farklı sözcük sayısının ise %5,9'unu oluşturmaktadır. B1 seviyesinde de durum benzerdir. Öğrencilerin kullandıkları ilk 100 sözcüğün toplam sıklığı 5.061'dir ve bu ilk 100 sözcük yazılı anlatımlarda toplam sözcük sayısının %47,2'sini, farklı sözcük sayısının ise %4,5'ini oluşturmaktadır. İlk 1000 sözcüğe bakıldığında A1 seviyesindeki yazılı anlatım çalışmalarında kullanılan ilk 1000 sözcük, toplam sözcük sayısının %95,53'ünü, farklı sözcük sayısının %75,13'ünü oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki ilk 1000 sözcük ise toplam sözcük sayısının %93,11'ini, farklı sözcük

sayısının %59,06'sını oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki yazılı anlatım çalışmalarında kullanılan ilk 1000 sözcük ise toplam sözcük sayısının %88,11'ini, farklı sözcük sayısının %45,08'ini oluşturmaktadır.

A1, A2 ve B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları 20 sözcüğe dair istatistiki bilgiler şöyledir:

Tablo 5: A1, A2 ve B1 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları 20 sözcüğün istatistiği

Sıra Numarası	A1		A2		B1	
	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı	Sözcükler	Sözcük Sıklığı
1.	ve	324	çok	365	ve	336
2.	ben	267	ben	361	bir	299
3.	çok	257	ve	344	çok	244
4.	bir	176	bir	216	insan	171
5.	git-	160	o	213	ol-	167
6.	sonra	138	da/de	144	bu	136
7.	var	120	git-	132	da/de	129
8.	ev	109	sonra	120	o	127
9.	da/de	99	en (üstünlük)	116	için	112
10.	o	93	anne	111	en (üstünlük)	88
11.	ad	84	var	111	var	87
12.	sev-	77	gel-	108	gün	75
13.	aile	76	güzel	104	sonra	75
14.	güzel	71	gün	102	ama	74
15.	biz	70	için	95	git-	73
16.	saat	67	bu	92	ben	72
17.	yaş	66	ol-	91	ülke	70
18.	anne	65	ama	89	sosyal medya	64
19.	baba	65	arkadaş	88	her	62
20.	gün	63	her	84	yap-	62

Tablo incelendiğinde öğrencilerin en sık kullandığı sözcüklerin “ve, çok, ben, bir” gibi temel sözcükler olduğu görülmektedir. Seviye artsa da en sık kullanılan ilk 20 sözcük genel olarak benzerdir.

3.Ders ve çalışma kitaplarındaki söz varlığı ile yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kullandığı söz varlığının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

3.1.A1 seviyesindeki ders ve çalışma kitapları ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan söz varlığının karşılaştırılması

Söz varlığının önemli göstergelerinden biri sözcük tekrarlanma oranı iken bir diğeri de sözcük katsayısıdır. A1 seviyesindeki ders kitabı, çalışma kitabı ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan sözcüklere ilişkin karşılaştırmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

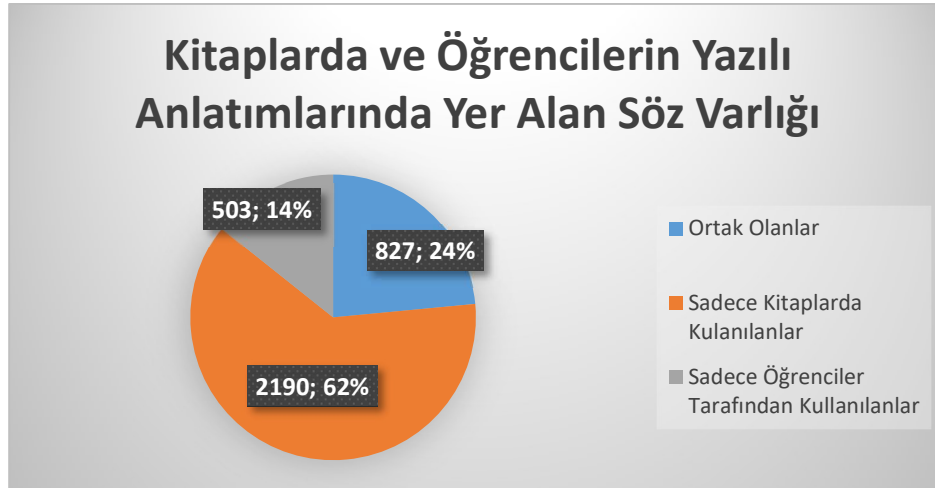
Tablo 6: A1 seviyesindeki kitaplar ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullanılan sözcüklere ilişkin genel bulgular

	Sözcük Tekrarlanma Oranı	Sözcük Katsayısı
Ders Kitabı	5,29	0,18
Çalışma Kitabı	3,66	0,27
Öğrenciler	5,56	0,17

“Toplam sözcük sıklığının farklı sözcük sayısına bölünmesi ile elde edilen sözcük tekrarlanma oranı ile söz varlığı zenginliği ters orantılıdır. Sözcük tekrarlanma oranının yüksek olması, bir metni oluştururken farklı sözcükler kullanmak yerine aynı sözcüklerin defalarca tekrar etmesi anlamına gelmektedir” (İpek-Eğilmez, 2010). Tabloda görüldüğü üzere öğrenciler yazılı anlatımlarında bir sözcüğü yaklaşık olarak 5 kez tekrar etmiştir. Ders kitabında benzer bir sonuç elde edilmiştir. Çalışma kitabında ise bir sözcük yaklaşık 3 kez tekrar edilmiştir. Bu durumda çalışma kitabının farklı sözcük kullanma oranının neredeyse 2 kat daha iyi olduğu söylenebilir. Sözcük katsayısı incelendiğinde de ders kitabı ve öğrencilerin yazılı anlatımlarının yaklaşık aynı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma kitabı sözcük katsayısı açısından da daha ileri seviyededir.

Bu bölümde öğrencilerin yazılı anlatımlarıyla karşılaştırma yapabilmek için ders ve çalışma kitabındaki sözcükler birleştirilerek ortak bir havuz oluşturulmuştur. Ortak kullanılan sözcüklerin, her iki grubun (ders-çalışma kitabı, öğrencilerin yazılı anlatımları) oluşturduğu genel havuzun yüzde kaçını oluşturduğunun tespit edilmesi oldukça önemlidir. A1 seviyesindeki kitaplarda ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan sözcüklerin toplam sıklığı 25.869'dur. Bu toplam sıklık içinde hem kitaplarda hem de öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortak olarak kullanılan sözcüklerin sıklığı ise 18.102'dir. Bu sayı toplam sözcük sayısının %69,97'sine denk gelmektedir.

Öğrencilerin yazılı anlatımları ve kitaplardaki ortak sözcük kullanımının belirlenmesinde asıl önemli ayırım farklı sözcük kullanımından kaynaklanmaktadır. Aşağıdaki grafikte bu oran yüzdelik olarak gösterilmiştir:

Şekil 1: A1 Ders ve Çalışma Kitabı ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan ortak sözcükler

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi kitaplar ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortak olarak kullanılan farklı sözcükler toplam farklı sözcüklerin %24'ünü oluştururken ortak olmayan farklı sözcükler %76'sını oluşturmaktadır. Ortak olmayan bu %76'lık dilimin %14'ü sadece öğrenciler tarafından kullanılırken

%62'si sadece kitaplarda kullanılmıştır. 827 sözcük hem kitaplarda hem öğrenciler tarafından ortak kullanılmıştır. Bu sözcüklerin büyük bir çoğunluğu temel kelime hazinesine ait günlük yaşam içinde sıklıkla kullanılan sözcüklerdir. Bu ortak sözcük listesinin ilk 20 sözcüğü aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 7: A1 Ders ve Çalışma Kitabı ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan ortak söz varlığı

Sıra No	Sözcük	Kitap	Öğr.	Top. Sık.	Sıra No	Sözcük	Kitap	Öğr.	Top. Sık.
1.	ve	299	324	623	11.	ev	113	109	222
2.	ben	328	267	595	12.	o	108	93	201
3.	çok	241	257	498	13.	saat	131	67	198
4.	var	345	120	465	14.	ad	108	84	192
5.	bir	284	176	460	15.	sev-	74	77	151
6.	git-	167	160	327	16.	gün	86	63	149
7.	sonra	128	138	266	17.	anne	81	65	146
8.	ne	251	2	253	18.	yap-	106	35	141
9.	da/de	152	99	251	19.	biz	67	70	137
10.	bu	194	45	239	20.	en	69	62	131

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin yazılı anlatımlarında ve kitaplarda en sık kullanılan sözcük 623 sıklığa sahip olan “ve” sözcüğüdür. Bu sözcüğü 595 sıklıkla “ben”, 498 sıklıkla “çok” ve 465 sıklıkla “var” sözcüğü takip etmektedir. Öğrenciler yazılı anlatım çalışmasını kitaplardaki temalara uygun olarak hazırlanan konularda yapmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin yazılı anlatımlarında kitaplardakine benzer sözcüklerin olması beklenmektedir. Baş (2010), okuma ortamından elde edilen söz varlığının doğrudan yazma ortamına aktarılacağını belirtmektedir. Fakat bu ortak sözcüklerin tamamının kitaplar aracılığıyla öğrenildiği sonucuna varmak yanlış olur. Televizyon, sinema, müzik, okuma kitapları, öğrencilerin bir kısmının Türkiye'yle bağlarının devam etmesi gibi ihtimaller doğrultusunda bu sözcükleri farklı kaynaklardan da edinme imkânlarının olduğu unutulmamalıdır.

3.2.A2 seviyesindeki ders ve çalışma kitapları ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan söz varlığının karşılaştırılması

A2 seviyesindeki ders kitabı, çalışma kitabı ve öğrencilerin yazılı anlatımlarının sözcük tekrarlanma oranı ve sözcük katsayısına ilişkin karşılaştırmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

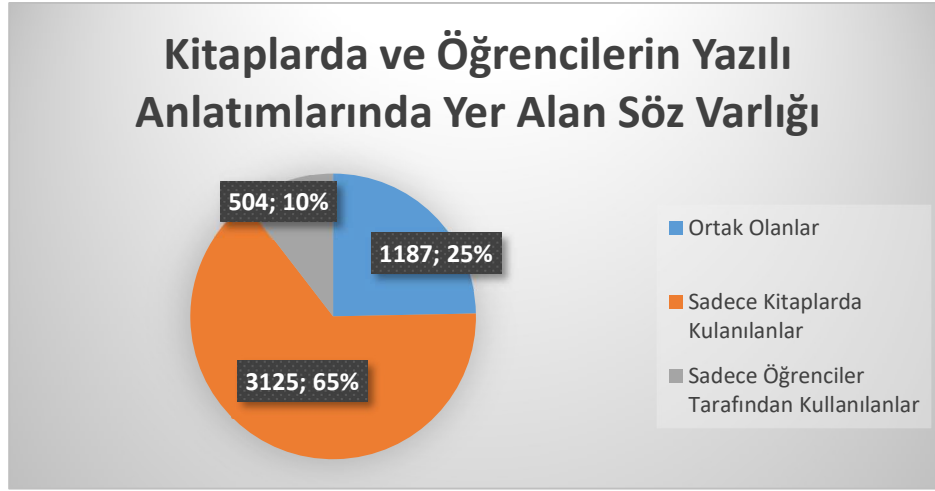
Tablo 8: A2 seviyesindeki kitaplar ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullanılan sözcüklere ilişkin genel bulgular

	Sözcük Tekrarlanma Oranı	Sözcük Katsayısı
Ders Kitabı	4,77	0,2
Çalışma Kitabı	3,66	0,27
Öğrenciler	5,94	0,16

Tabloda görüldüğü üzere öğrenciler yazılı anlatımlarında bir sözcüğü yaklaşık olarak 6 kez tekrar etmiştir. Ders kitabında bir sözcük yaklaşık 4, çalışma kitabında ise yaklaşık 3 kez tekrar edilmiştir. Bu durumda ders kitabı ve çalışma kitabının farklı sözcük kullanma oranının neredeyse öğrencilerden 2 kat

daha iyi olduğu söylenebilir. Sözcük katsayısı incelendiğinde de kitapların öğrencilere nazaran daha ileri seviyede olduğu görülmektedir.

A2 seviyesindeki kitaplarda ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan sözcüklerin toplam sıklığı 33.877'dir. Bu toplam sıklık içinde hem kitaplarda hem de öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortak olarak kullanılan sözcüklerin sıklığı ise 25.698'dir. Bu sayı toplam sözcük sayısının %75,85'ine denk gelmektedir. Aşağıdaki grafikte farklı sözcük kullanım oranları yüzdelik olarak gösterilmiştir:

Şekil 2: A2 Ders ve Çalışma Kitabı ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan ortak sözcükler

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi kitaplar ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortak olarak kullanılan farklı sözcükler toplam farklı sözcüklerin %25'ini oluştururken ortak olmayan farklı sözcükler %75'ini oluşturmaktadır. Ortak olmayan bu %75'lik dilimin %10'u sadece öğrenciler tarafından kullanılırken %65'i sadece kitaplarda kullanılmıştır. 1.187 sözcük hem kitaplarda hem öğrenciler tarafından ortak kullanılmıştır. Bu sözcüklerin büyük bir çoğunluğu A1 seviyesindeki gibi temel kelime hazinesine ait günlük yaşam içinde sıklıkla kullanılan sözcüklerdir. Bu ortak sözcüklerin ilk 20'si aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 9: A2 Ders ve Çalışma Kitabı ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan ortak söz varlığı

Sıra No	Sözcük	Kitap	Öğr.	Top. Sık.	Sıra No	Sözcük	Kitap	Öğr.	Top. Sık.
1.	ve	504	344	848	11.	var	169	111	280
2.	çok	285	365	650	12.	ol-	170	91	261
3.	bir	416	216	632	13.	gel-	148	108	256
4.	ben	258	361	619	14.	al-	176	65	241
5.	gıt-	261	132	393	15.	anne	101	111	212
6.	o	152	213	365	16.	en	96	116	212
7.	bu	263	92	355	17.	ne	175	36	211
8.	için	259	95	354	18.	gün	102	102	204
9.	da/de	201	144	345	19.	yap-	154	48	202
10.	sonra	192	120	312	20.	her	111	84	195

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin yazılı anlatımlarında ve kitaplarda en sık kullanılan sözcük 848 sıklığa sahip olan “ve” sözcüğüdür. Bu sözcüğü 650 sıklıkla “çok”, 632 sıklıkla “bir” ve 619 sıklıkla “ben” sözcüğü takip etmektedir. Ortak kullanılan bu sözcüklerin tamamını öğrencilerin kitaplardan öğrendiği söylenilemez; ancak kitapların öğrencilerin sözcük edinimi açısından faydalandıkları ilk kaynak olduğu gerçeği de inkâr edilemez.

3.3.B1 seviyesindeki ders ve çalışma kitapları ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan söz varlığının karşılaştırılması

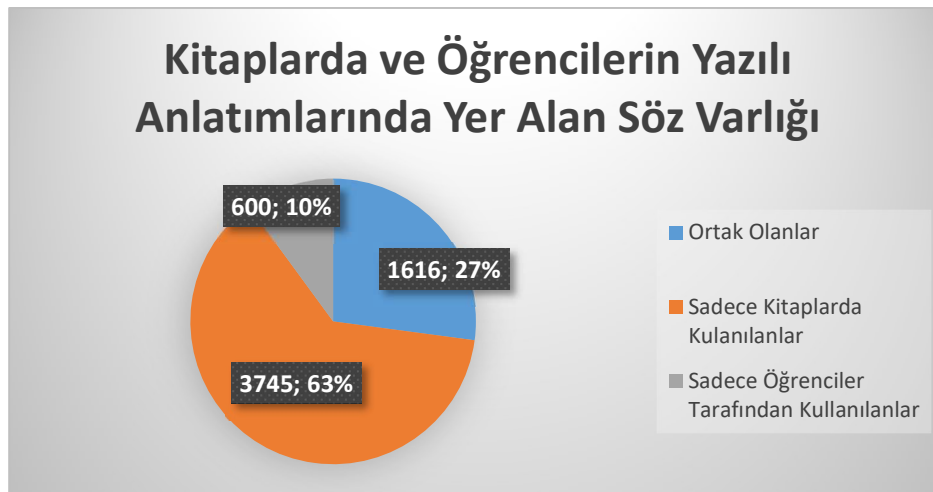
B1 seviyesindeki ders kitabı, çalışma kitabı ve öğrencilerin yazılı anlatımlarının sözcük tekrarlanma oranı ve sözcük katsayısına ilişkin karşılaştırmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 10: B1 seviyesindeki kitaplar ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullanılan sözcüklere ilişkin genel bulgular

	Sözcük Tekrarlanma Oranı	Sözcük Katsayısı
Ders Kitabı	4,68	0,21
Çalışma Kitabı	3,55	0,28
Öğrenciler	4,83	0,2

Tabloda görüldüğü üzere öğrenciler yazılı anlatımlarında bir sözcüğü yaklaşık olarak 4 kez tekrar etmiştir. Ders kitabında da bir sözcük yaklaşık 4, çalışma kitabında ise yaklaşık 3 kez tekrar edilmiştir. Bu durumda ders kitabı, çalışma kitabının ve öğrencilerin farklı sözcük kullanma oranının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Sözcük katsayısı incelendiğinde çalışma kitabı biraz daha ileri seviyede olmasına rağmen yine de oldukça yakındır. Bu istatistikler B1 seviyesindeki öğrencilerin diğer seviyelere nazaran söz varlığının gelişmiş olduğu ve kitaplara yaklaştığı sonucuna ulaşılabilir.

B1 seviyesindeki kitaplarda ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan sözcüklerin toplam sıklığı 39.247'dir. Bu toplam sıklık içinde hem kitaplarda hem de öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortak olarak kullanılan sözcüklerin sıklığı ise 30.636'dır. Bu sayı toplam sözcük sayısının %78,05'ine denk gelmektedir. Aşağıdaki grafikte farklı sözcük kullanım oranları yüzdeler olarak gösterilmiştir:

Şekil 3: B1 Ders ve Çalışma Kitabı ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan ortak sözcükler

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi kitaplar ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortak olarak kullanılan farklı sözcükler toplam farklı sözcüklerin %27'sini oluştururken ortak olmayan farklı sözcükler %73'ünü oluşturmaktadır. Ortak olmayan bu %73'lük dilimin %10'u sadece öğrenciler tarafından kullanılırken %63'ü sadece kitaplarda kullanılmıştır. 1.616 sözcük hem kitaplarda hem öğrenciler tarafından ortak kullanılmıştır. Bu ortak sözcüklerin ilk 20'si aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 11: B1 Ders ve Çalışma Kitabı ile öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan ortak söz varlığı

Sıra No	Sözcük	Kitap	Öğr.	Top. Sık.	Sıra No	Sözcük	Kitap	Öğr.	Top. Sık.
1.	bir	696	299	995	11.	var	166	87	253
2.	ve	536	336	872	12.	ben	178	72	250
3.	çok	320	244	564	13.	ne	210	20	230
4.	ol-	378	167	545	14.	gıt-	154	73	227
5.	bu	315	136	451	15.	yap-	159	62	221
6.	da/de	301	129	430	16.	en	118	88	206
7.	yer	50	311	361	17.	sonra	128	75	203
8.	için	246	112	358	18.	gün	127	75	202
9.	insan	157	171	328	19.	iste-	141	47	188
10.	o	193	127	320	20.	ev	143	45	188

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin yazılı anlatımlarında ve kitaplarda en sık kullanılan sözcük 995 sıklığa sahip olan “bir” sözcüğüdür. Bu sözcüğü 872 sıklıkla “ve”, 564 sıklıkla “çok” ve 545 sıklıkla “ol-” sözcüğü takip etmektedir.

Tartışma ve sonuç

Yabancılara Türkçe öğretimine olan ilginin artmasına paralel olarak bu alanda hazırlanan öğretim setlerinin sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Bu öğretim setleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygun olarak hazırlansa da programda yabancı dil öğretilirken hangi seviyede hangi sözcüklerin öğretilmesi gerektiğiyle ilgili belirli bir ölçüt bulunmamaktadır. Bu durumda ilk önce hedef dilde en sık kullanılan sözcüklerin öğretilmesi gerektiği fikrinden yola çıkılsa da eldeki verilerin yeterli olmamasından dolayı ders kitaplarındaki söz varlığında çeşitli farklılıklar bulunmakta, kimi zaman söz varlığı seçimi ders kitabı yazarlarının sevgilerine ve kişisel görüşlerine bağlı kalmaktadır. Bu noktada bu ders kitaplarını kullanan yabancı öğrencilerin söz varlığına yönelik çalışmalar da hangi seviyede neleri bildiklerini göstermesi ve ders kitaplarının etkililiğinin anlaşılması açısından önemlidir. Özellikle Türkiye dışında Türkçe öğrenen öğrenciler için dil girdisi daha kısıtlı olduğu için ders kitapları daha fazla önem kazanmaktadır. Hedef kitlenin söz varlığı ve ihtiyaçları göz ardı edilerek hazırlanacak ders kitaplarından yeterince fayda sağlanamayacağı açıktır.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak ilk önce Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki ders ve çalışma kitaplarının söz varlığı incelenmiştir. Kitapların söz varlığını daha geniş bir çerçevede görebilmek amacıyla genel durum aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 12: Ders ve çalışma kitaplarının söz varlığı

Kitaplar	Toplam Sözcük	Farklı Sözcük
A1 Ders Kitabı	12.265	2.318
A1 Çalışma Kitabı	6.194	1.688
A2 Ders Kitabı	15.664	3.281
A2 Çalışma Kitabı	8.147	2.222
B1 Ders Kitabı	18.378	3.925
B1 Çalışma Kitabı	10.147	2.856

Tablo değerlendirildiğinde ders kitaplarında ve çalışma kitaplarındaki toplam sözcük sayısının, farklı sözcük sayısına oranla önemli ölçüde fazla olduğu görülmektedir. Ders kitapları hacim bakımından çalışma kitaplarına oranla daha geniş olduğu için kullanılan söz varlığı açısından da daha kapsamlıdır. Ders kitaplarının öğrenci seviyesi arttıkça söz varlığı açısından da toplam ve farklı sözcük bakımından artması beklenir. Bu çalışmada da seviyelere bağlı olarak söz varlığının arttığı gözlemlenmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nden elde edilen veriler diğer öğretim setleriyle de karşılaştırılabilir. Arslan (2014), Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerini incelediği çalışmasında serinin birinci kitabında (A1, A2 Düzey) toplam 5.524 sözcük tespit etmiştir. İkinci kitapta (B1 Düzey) ise toplam 13.412 sözcük bulmuştur. Ancak bu çalışmada sadece okuma metinleri araştırma kapsamında incelendiği için doğru bir karşılaştırma yapmak mümkün görünmemektedir. Göçen ve Okur (2016) ise Gazi Yabancılar için Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ve İstanbul Yabancılar için Türkçe olmak üzere üç seti incelemişlerdir. Gazi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında A1 seviyesinde toplam 12.468, farklı 1.871; A2 seviyesinde toplam 14.562; B1 seviyesinde toplam 19.549, farklı 3.214 sözcük kullanılmıştır. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında A1 seviyesinde toplam 13.160, farklı 2.037; A2 seviyesinde 20.409, farklı 2.921; B1 seviyesinde toplam 51.221, farklı 5.688 sözcük kullanılmıştır. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında A1 seviyesinde toplam 11.772, farklı 1.240; A2 seviyesinde 14.229, farklı 2.047; B1 seviyesinde toplam 19.656, farklı 2.831 sözcük kullanılmıştır. Buna göre en zengin söz varlığına sahip olan setin Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti olduğu söylenebilir. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti toplam sözcük sayısı açısından diğer iki setle benzerlik göstermektedir. Öğretim setlerinin tamamında dil seviyeleriyle ilişkili olarak düzenli bir artış olduğu görülmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan toplam sözcük sayısı 46.307, farklı sözcük sayısı 9.524'tür. Ders kitaplarında kullanılan toplam sözcük sayısının farklı sözcük sayısına oranı 4,86'dır. Bu veri, ders kitaplarında kullanılmış olan bir sözcüğün ortalama olarak 4 defa tekrar edildiğini göstermektedir. Kitaplarda her bir ünite başına düşen yaklaşık toplam sözcük sayısı 1.929, farklı sözcük sayısı 396 olarak bulunmuştur. Farklı sözcük ortalamasının toplam sözcük ortalamasına bölünmesi ile elde edilen sözcük katsayısı 0,2'dir.

Çalışma kitaplarında ise kullanılan toplam sözcük sayısı 24.488, farklı sözcük sayısı 6.766'dır. Çalışma kitaplarında kullanılan toplam sözcük sayısının farklı sözcük sayısına oranı 3,61'dir. Bu veri, ders kitaplarında kullanılmış olan bir sözcüğün ortalama olarak 3 defa tekrar edildiğini göstermektedir. Kitaplarda her bir ünite başına düşen yaklaşık toplam sözcük sayısı 1.020, farklı sözcük sayısı 281 olarak bulunmuştur. Farklı sözcük ortalamasının toplam sözcük ortalamasına bölünmesi ile elde edilen sözcük katsayısı 0,27'dir.

Bu araştırmanın önemli sonuçlarından biri de en çok kullanılan sözcüklerin, toplam sözcük sayısının ne kadarlık bir dilimine sahip olduğunun belirlenmesidir. A1 seviyesindeki ders kitabında en sık kullanılan ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %43,08'ini; ilk 1000 sözcük ise %87,11'ini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki ders kitabında en sık kullanılan ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %38,33'ünü; ilk 1000 sözcük ise %80,35'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki ders kitabında en sık kullanılan ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %36,68'ini; ilk 1000 sözcük ise %77,75'ini oluşturmaktadır. Çalışma kitaplarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. A1 seviyesindeki çalışma kitabında en sık kullanılan ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %43,09'unu; ilk 1000 sözcük ise %88,89'unu oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki çalışma kitabında en sık kullanılan ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %39,97'sini; ilk 1000 sözcük ise %84,96'sını oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki çalışma kitabında en sık kullanılan ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %37,52'sini; ilk 1000 sözcük ise %79,2'sini oluşturmaktadır. Bu veriler, öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları ilk 100 sözcüğün toplam sözcük sayısının yarısına yakını, ilk 1000 sözcüğün ise tamamına yakını oluşturduğunu göstermektedir. Bu durumda sözcük öğretimi açısından ilk 100 sözcüğün ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Kitap yazarlarının özellikle en sık kullanacakları ilk 100 sözcüğün seçimine özen göstermesi gerekmektedir. Bu kitaplarla Türkçeyi öğrenen bir öğrenci en sık kullanılan 1000 sözcüğü öğrenirse kitabın çoğunluğunu anlayabilir. Günlük iletişim açısından da dilde en sık kullanılan sözcüklerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu hem ana dili öğretimi için hem de yabancılarla Türkçe öğretimi için oldukça önemlidir. Sözcük sıklığı ile ilgili yapılan diğer araştırmalar da ilk 100 sözcüğün önemini ortaya koymaktadır. Word (*akt.* Aksoy, 1936), yaptığı çalışmada ilk 100 sözcüğün genel sözcük kullanımının %58,8'ini oluşturduğunu söylemektedir. Pilav'ın (2008) araştırmasında ise ilk 100 sözcük toplam sözcüğün %47'sine denk gelmiştir.

Ders ve çalışma kitabında kullanılan söz varlığı karşılaştırıldığında her üç düzeyde ortak olarak kullanılan söz varlığı öğelerinin toplam söz varlığının %73'ünü oluşturduğu, farklı sözcükler açısından karşılaştırıldığında ise bunların %9'luk bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. “bir, ve, çok, bu, ben, var, da/de, ne, ol-, git-” gibi temel sözcükler üç yaygınlıkta en sık kullanılanlar arasındadır.

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı'nda en sık kullanılan sözcükler “ben, var, bir, ve, ne, çok, mı/mi/mu/mü, bu, on, da/de, git-, saat, sonra, ev, siz, yap-, Murat, nerede, ad, merhaba” sözcükleridir. Göçen ve Okur'un (2016), A1 seviyesi Gazi, Yeni Hitit ve İstanbul Türkçe ders kitaplarındaki temel sözcüklerin birleştirilmesiyle elde ettiği sıklık listesiyle karşılaştırıldığında setlerin dördünde “bir, ben, ve, var, çok, mı/mi/mu/mü, ne, bu, ev, yap-, git-” sözcüklerinin en sık kullanılan ilk 20 sözcük arasında yer aldığı görülmektedir.

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı'nda en sık kullanılan sözcükler “ve, bir, bu, çok, git-, ben, mı/mi/mu/mü, da/de, için, ne, sonra, al-, ol-, var, o, yap-, iste-, gel-, sen, ev” sözcükleridir. A2 seviyesi Gazi, Yeni Hitit ve İstanbul Türkçe ders kitaplarının söz varlığıyla karşılaştırıldığında setlerin dördünde “ben, bir, bu, çok, da/de, git-, için, mı/mi/mu/mü, ne, o, ol-, sonra, yap-” sözcüklerinin en sık kullanılan ilk 20 sözcük arasında yer aldığı görülmektedir.

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı'nda en sık kullanılan sözcükler “bir, ve, ol-, bu, çok, da/de, ne, için, mı/mi/mu/mü, git-, yap-, ben, iste-, o, var, ev, insan, gel-, sonra, de-” sözcükleridir. B1 seviyesi Gazi, Yeni Hitit ve İstanbul Türkçe ders kitaplarının söz varlığıyla karşılaştırıldığında setlerin dördünde “ben, bir, bu, çok, da/de, ev, gel-, için, insan, mı/mi/mu/mü, o, ol-, var, ve” sözcüklerinin en sık kullanılan ilk 20 sözcük arasında yer aldığı görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak incelenen seviyelere göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığının genel durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 13: Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin söz varlığı

Seviye	Toplam Sözcük	Farklı Sözcük
A1	7.410	1.331
A2	10.066	1.693
B1	10.722	2.218

Tablo incelendiğinde öğrencilerin devam ettiği kur ile öğrenci başına düşen toplam sözcük ve farklı sözcük sayısının doğru orantılı olduğu görülmektedir. En yüksek oranda sözcük kullanımına B1 seviyesindeki öğrencilerde rastlanmaktadır. Öğrencilerin yaptığı yazılı anlatımlarda kullanılan toplam sözcük sayısı 28.198, farklı sözcük sayısı 5.242'dir. Öğrencilerin kullandıkları toplam sözcük sayısının farklı sözcük sayısına oranı 5,37'dir. Bu veri, yazılı anlatımlarda kullanılmış olan bir sözcüğün ortalama olarak 5 defa tekrar edildiğini göstermektedir. Öğrenci başına düşen yaklaşık toplam sözcük sayısı 234, farklı sözcük sayısı 43 olarak bulunmuştur. Farklı sözcük ortalamasının toplam sözcük ortalamasına bölünmesi ile elde edilen sözcük katsayısı 0,18'dir.

Bu araştırmanın önemli sonuçlarından biri de en çok kullanılan sözcüklerin, toplam sözcük sayısının ne kadarlık bir dilimine sahip olduğunun belirlenmesidir. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında en sık kullandığı ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %60,48'ini; ilk 1000 sözcük ise %95,53'ünü oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında en sık kullandığı ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %57,4'ünü; ilk 1000 sözcük ise %93,11'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında en sık kullandığı ilk 100 sözcük, toplam sözcük sıklığının %47,2'sini; ilk 1000 sözcük ise %88,11'ini oluşturmaktadır. Bu veriler, öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları ilk 100 sözcüğün toplam sözcük sayısından yarısından fazlasını, ilk 1000 sözcüğün ise tamamına yakını oluşturduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığı karşılaştırıldığında her üç seviyede ortak olarak kullanılan söz varlığı öğelerinin toplam söz varlığının %73'ünü oluşturduğu, farklı sözcükler açısından karşılaştırıldığında ise bunların %12'lik bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. “ve, çok, ben, bir, o, da/de, git-, sonra, var, ol-” gibi temel sözcükler üç yaygınlıkta en sık kullanılanlar arasındadır.

A1 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları sözcükler “ve, ben, çok, bir, git-, sonra, var, ev, da/de, o, ad, sev-, aile, güzel, biz, saat, yaş, anne, baba, gün” sözcükleridir. A2 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları sözcükler “çok, ben, ve, bir, o, da/de, git-, sonra, en, anne, var, gel-, güzel, gün, için, bu, ol-, ama, arkadaş, her” sözcükleridir. B1 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları sözcükler ise “ve, bir, çok, insan, ol-, bu, da/de, o, için, en, var, gün, sonra, ama, git-, ben, ülke, sosyal medya, her, yap-” sözcükleridir.

Araştırmada üçüncü olarak, öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan söz varlığıyla ders ve çalışma kitaplarının söz varlığı karşılaştırılmıştır. A1 seviyesindeki öğrencilerin ve kitapların söz varlığının karşılaştırılması sonucunda 827 sözcüğün ortak olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kullandığı 503 sözcüğün kitaplarda kullanılmadığı, buna karşın kitaplarda kullanılan 2190 sözcüğün ise öğrenciler tarafından kullanılmadığı görülmüştür.

A2 seviyesindeki öğrencilerin ve kitapların söz varlığının karşılaştırılması sonucunda 1187 sözcüğün ortak olduğu tespit edilmiştir. 504 sözcük sadece öğrenciler tarafından kullanılırken, 3125 sözcük ise sadece kitaplarda geçmektedir.

B1 seviyesindeki öğrencilerin ve kitapların söz varlığı karşılaştırıldığında ise ortak olan sözcük sayısının 1616 olduğu tespit edilmiştir. 600 sözcük sadece öğrenciler tarafından kullanılırken, 3745 sözcük ise sadece kitaplarda kullanılmıştır.

Öğrencilerin kullandığı ve kitaplarda ortak olarak kullanılan sözcükler toplam sözcük açısından A1 seviyesinde %69,97, A2 seviyesinde %75,85, B1 seviyesinde %78,05'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Farklı sözcük kullanımı açısından karşılaştırıldığında ise A1 seviyesinde %24, A2 seviyesinde %25, B1 seviyesinde %27'lik bir dilimi oluşturmaktadır.

Buna göre toplam sözcük açısından bakıldığında öğrencilerin kullandığı kitaplarla öğrencilerin yazılı anlatımları arasında büyük ölçüde benzerlik olduğu görülmektedir. Sadece öğrencilerin kullandığı sözcüklerin önemli bir kısmını özel isimler oluşturmaktadır. Bu da kitapların öğrencilerin söz varlığı üzerinde oldukça etkili olduğu sonucunu doğurmaktadır. Televizyon, internet, müzik, kitaplar, Türkiye'yle olan tarihî ve kültürel bağlardan kaynaklanan dostluk, yakın coğrafi bölgelerde bulunmak, turizm gibi faktörler de öğrencilerin farklı yerlerden sözcükleri söz varlığına katmalarına yardımcı olmaktadır. Çangal'ın (2013) araştırması da bunu desteklemektedir. Farklı sözcük kullanımında özellikle tek sıklıkla kullanılan sözcükler arasında fark olmasının en önemli sebepleri arasında bunlar sayılabilir.

Öneriler

- Türkçe öğrenen yabancıların söz varlığını geliştirmede etkin rol oynayan ders kitaplarına seçilecek sözcükler, seviyelere uygun olarak düzenlenmelidir.
- Ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin günlük hayatta kullanabilecekleri söz varlığı temel seviyede öğretilmelidir.
- Ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin söz varlığı da dikkate alınmalı, kitaplar buna göre yapılandırılmalıdır.
- Yabancılar Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarındaki söz varlığının öğrencilerin söz varlığına ve sözcük öğretim sürecine nasıl bir katkı sağladığı üzerine betimsel ve deneysel çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Açık, F. (2013). Temel Türkçe (A1-A2) için söz dağarcığı tespit denemesi. *Abdurrahman Güzel için armağan kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acil_temel_turkce_soz_dagarcigi.pdf
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1936). *Bir dili öğrenmek için en lüzumlu kelimeler ve bu kelimelerin belirtme usulü*. Gaziantep: Gaziantep Halkevi Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi Yayınları.

- Altıkulaçoğlu, S. (2010). Yabancı dil sınıflarında eşdizimli sözcük öğretimi ve ana dilinin rolü. *Dil Dergisi*, 148, 37-52.
- Apaydın, D. (2007). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir yöntem denemesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, N. (2014). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aykaç, N. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin yazılı üretimlerinde yer alan söz varlığı üzerine bir inceleme (Van ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Bağcı, H. ve Başar, U. (2013). Yazma öğretimi. (Ed. M. Durmuş, A. Okur), *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 309-331). Ankara: Grafiker yayınları.
- Baş, B. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişimde çocuk edebiyatının rolü. *TÜBAR (Türklük Bilimi Araştırmaları)*, 27/Bahar, 137-159.
- Bozkurt, B. (2015). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde orta seviye (B1-B2 düzeyi) hedef sözcük belirleme çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Büyükkız, K. K. ve Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 145-155.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyükyavuz, O. (2014). Yabancı dil öğretiminde sözcük bilgisinin önemi: Başlıca öğrenme ve öğretme uygulamaları. (Ed. A. Şahin), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* (s. 441-451). Ankara: Pegem Yayınları.
- Creswell. J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3. Basım) (Çev. Ed. M. Gün, S. B. Demir). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çangal, Ö. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: Bosna-Hersek örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, S. (2014). *Yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretimi A1 ve A2 seviyesindeki ders kitaplarında kullanılan söz varlığının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çınar, İ. ve İnce, B. (2015). Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki söz varlığına derlem temelli bir bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(1), 198-209.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations. *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.
- Demirci, S. (2015). *İlkokul 3. sınıflarda hedef söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dong, T., Shi, W.-X. & Huang, Y.-H. (2010). A Research on evaluation of written productive vocabulary based on sugeno measure. *Proceedings of the ninth international conference on machine learning and cybernetics*, Qingdao, 11-14 July 2010.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı*. Yayınlanmamış doktora tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Göçen, G. ve Okur, A. (2016). Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı ve yaygınlığı. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(210), 447-475.
- Hayran, T. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında söz varlığına yönelik bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- İpekçi, A. (2005). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kelime serveti üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- İpek-Eğilmez, N. (2010). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarına aktarımı*. Yayınlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, Ö. (2019). *Kelime öğretimi*. (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz, Z. (2007). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Martinet, A. (1998). *İşlevsel genel dilbilim*. (Çev. Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Milton, J. (2009). *Measuring second language vocabulary acquisition*. Bristol, UK: Multilingual Matters.
- Mondira, J. A. & Wiersma, B. (2004). Receptive, productive, and receptive+productive L2 vocabulary learning: What difference does it make? (Ed. P. Bogaards and B. Laufer), *Vocabulary in a second language: Selection, acquisition and testing* (pp. 79-100). Amsterdam: Benjamins.
- Mustafaoğlu, R. (2018). *Yabancı dil olarak İngilizce ve Türkçe öğretimi A1 ve A2 seviyesindeki ders kitaplarının söz varlığı bakımından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nation, I. (1990). *Teaching and learning vocabulary*. New York: Newbury House.
- Okur, A. (2013). Yaşam boyu okuma için okuma öğretimi. (Ed. A. Okur), *Yaşam boyu okuma eğitimi* (s. 1-45). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özdemirel, A. Y. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı bağlamında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pilav, S. (2008). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, N. D. (2015). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin ilişkisel söz varlığı açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 809-827.
- Temur, T. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yazı dilindeki kelime hazinelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. (11. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uluçay, M. (2011). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlere altyapı oluşturmada yeterliliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Uluçay, M. (2016). *Etkinlik temelli kelime öğretiminin ortaokul öğrencilerinin söz varlığını geliştirme sürecine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Uzdu Yıldız, F. (2013). Sözcük ve sözcük öğretimi. (Ed. M. Durmuş ve A. Okur), *Yabancılarla Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 357-364). Ankara: Grafiker yayınları.
- Vandewalle, J. (1999). Pratik Türkçe öğretiminde karşılaşılan bazı sorunlar ve çözümleri. *A. Ü. Tömer Dil Dergisi*, 82.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yunus Emre Enstitüsü (2015). *Yedi iklim Türkçe Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretim seti A1, A2, B1*. (Ed. E. Barın, Ş. Çobanoğlu, Ş. Ateş, M. Balcı, C. Özdemir). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık.